DOI 10.32900/2312-8402-2019-122-219-229

УДК 636.153.082.2

ОЦІНКА СЕЛЕКЦІЙНИХ ОЗНАК КОНЕЙ ТРАКЕНЕНСЬКОЇ ПОРОДИ

Ткачова І. В., доктор с.-г. наук, с. н. с.

Бєлікова К. В., пошукач³

Інститут тваринництва НААН

Метою досліджень було вивчення популяції коней тракєненської породи України та її оцінки за селекційними ознаками. Об'єктом досліджень було поголів'я коней тракєненської породи суб'єктів племінної справи та приватних власників України.

За результатами міжзаводських випробувань коней тракєненської породи різних вікових груп оцінено за комплексом селекційних ознак: промірами, типом та екстер'єром, руховими та стрибковими якостями, і загальною спортивною роботоздатністю (n=82).

Оцінка промірів тіла показала, що коні дворічного віку переважали показники стандарту з усіма промірами, а трирічні і старшого віку – не досягали їх. Індєкси будови тіла збільшуються по мірі формування організму коней і коні старшого віку, відповідно характеризуються вищими показниками індєксів масивності і костистості.

Коні тракєненської породи української селекції достатньо високо оцінені за типом та екстер'єром (вище 7,0 балів), руховими якостями і найвище – за стрибковими якостями (вище 8,0 балів), що вказує на їх придатність до конкуру. Найвищу оцінку за тип та екстер'єр мали коні 4-річного віку і старше, які вже практично повністю фізично розвинені, ця ж група найвище оцінена за руховими якостями, що також пояснюється фізичним розвитком і встановленням правильних алурів. За стрибковими якостями найвище оцінені коні 2-річного віку.

Встановлено, що екстер'єрна оцінка пов'язана із спортивними якостями коней тракєненської породи і є необхідним селекційним показником при оцінці якості молодняка коней.

Аналіз бази даних коней, які виступали у змаганнях з виїздки (n=188) показав, що до тракєненської породи відноситься 11,1 %. Кіньми тракєненської породи було здійснено 257 виступів і одержано середній бал 60,84 %, що на 1,68 % вище, ніж у коней інших порід і помісних. Коефіцієнт активності виступів у тракєненських коней менше, індєкс середньої роботоздатності також нижчий, ніж у інших порід.

За результатами оцінки спортивної роботоздатності складено рейтинг кращих коней тракєненської породи, що виступали у виїздки у вивчений період, за найвищим індєксом роботоздатності.

Ключові слова: коні, тракєненська порода, міжзаводські випробування, екстер'єр, рухові якості, стрибкові якості, спортивна роботоздатність

Тракєненська порода коней веде своє походження з 1732 року від східно-прусських коней, удосконалених чистокровними верховими та арабськими жереб-

³ Науковий керівник – доктор с.-г. наук, с. н. с. І. В. Ткачова

цями. Німецькі дослідники відносять початок її створення до 1231 року від того, як лицарі Тевтонського ордену захопили литовські землі і вивезли звідти різноманітних коней верхового і верхово-запряжного типів [1]. Однак, вирішальне значення у виведенні цієї породи мав Тракененський кінний завод. На початку селекції створювали породу для королівських виїздів, пізніше мета змінилась в напрямку отримання легких кавалерійських коней. У 1878 році заснували «Студбук коней, народжених у Тракененському кінному заводі», а у 1890 році видано перший том «Східнопруська племінна книга коней тракененського походження». До племінного складу добирали породних, крупних коней подовжених ліній, з нарядним екстер'єром та енергійним темпераментом, глибоких і широких, з міцними сухими ногами і добре розвиненою мускулатурою, якої досягали інтенсивними фізичними навантаженнями [2]. Східні регіони Німеччини XVIII – початку XIX сторіччя стали найбільшою кіннозаводською базою, що повністю забезпечувала внутрішні потреби країни у військових та сільськогосподарських конях та вивозили на зовнішній ринок 20-30 тис. східнопруських коней щороку [3].

Із включенням у 1912 році кінного спорту до переліку олімпійських дисциплін, племінна робота з тракененською породою було переорієнтовано на спортивний напрям і вже у 1936 році на Олімпіаді у Берліні в усіх дисциплінах кінного спорту перемогла команда з Німеччини, що виступала переважно на конях тракененської породи [4]. Від тоді коні німецької селекції займають перші ступені у рейтингах світового кінного спорту. За даними звіту Тракененської асоціації за 2017 рік популяція тракененських коней у Німеччині складає 147 жеребців-плідників та 2502 племінних кобили. Тракененська асоціація нараховує 3530 членів, територія дії Асоціації поширюється на Німеччину та країни Європейського союзу [5, 6]. Значне поголів'я коней тракененської породи традиційно знаходиться у Росії [7].

У 1925-1928 роках до СРСР було завезено близько 5000 східнопруських коней, в тому числі 300 – племінних [4]. У серпні 1945 року коней з пунктів Перлін і Нойштадт відправили за репарацією у кінний завод ім. Кирова (Ростовська область), який до 1960 року був єдиним репродуктором породи в СРСР [2]. Частина тракененських коней поступила до Українського військового кінного заводу № 173 Дніпропетровської області і була включена у роботу зі створення української верхової породи. Так, на початок 1948 року в Українському кінному заводі з 25 жеребців-плідників 9 були тракененської породи [8]. До «Заводської книги жеребців-плідників Українського військового кінного заводу № 173 за 1943–1959 роки» записані перші жеребці-плідники, які були задіяні у створенні нової породи: східно-пруської породи – 1 Альпіні, руд., 1937 (Альпінгер – Траубе); 3 Посейдониус, руд., 1942 (Перінгер – Гумер); 4 Тайфун, руд., 1938 (походження не встановлене); тракененської породи – 3 Ейнгарт, т.-руд., 1941 (Пільгер – Ейнциаль) [9].

Перший том племінної книги тракененської породи СРСР було складено на підставі обстеження і бонітування поголів'я у 1967-1970 рр., до неї записано 68 жеребців та 370 кобил, які походять від коней, зареєстрованих у Тракененському і Східнопруському студбуках [4]. Популяцію тракененських коней в СРСР розводили за єдиним селекційним планом, представники її у значній кількості були розповсюджені у кінних заводах та спортивних установах Росії, України, Білорусі, Литви, Естонії та інших республік.

У 1991 році популяція тракененських коней СРСР була розрізнена по країнах СНД, велика кількість з них – саме в Україні. Наукових досліджень за результатами використання і моніторингу коней тракененської породи в Україні, окрім

застосування їх у схрещуванні з українською верховою породою практично немає, а отже, дослідження її популяції в Україні є актуальним питанням.

Мета досліджень полягала у вивченні популяції коней тракененської породи України та її оцінки за селекційними ознаками.

Матеріали та методи досліджень. Об'єктом досліджень було поголів'я коней тракененської породи, суб'єктів племінної справи та приватних власників України. Матеріалом для досліджень слугували державні племінні книги коней тракененської породи (I-VII томи), статистичні показники та база даних тракененської породи, створена за документами первинного племінного обліку ($n=497$), а також результати міжзаводських випробувань коней тракененської породи ($n=82$). Враховано оцінку типу, екстер'єру, рухових якостей за показниками довжини кроку та рисі, стрибкових якостей за показниками силових якостей при подоланні перешкод (висота перешкоди), техніки стрибка за методикою В.Н. Дорофєєва [10]. Рухові якості коней оцінювали за 10-бальною шкалою на основних аллюрах (крок, рись, галоп) в шпрингартені на огороженому майданчику. Рух кроком оцінювали під час проведення коня у поводі, риссю та галопом - вільно. Під час оцінювання руху враховували: величину захвату простору, розслабленість спини та попереку і їх гнучкість, збалансованість, еластичність руху, легкість та ритмічність алюру, висоту ходу, положення шиї і здатність утримувати її в природному положенні під час руху, розтягнутість, парадність, імпульс та гармонійність руху. У дослідження включені коні, які пройшли імуногенетичні експертизу походження в лабораторії генетики Інституту тваринництва НААН. Спортивну роботоздатність коней оцінювали на підставі технічних протоколів за результатами виступів у змаганнях виїздки за 20-бальною шкалою. Спортивну роботоздатність визначали за принципом рівномірного збільшення кількості балів по мірі підвищення результативності виступів коней у змаганнях, які розподілені за п'ятьма рівнями, від першого – олімпійського класу, до п'ятого – національні зустрічі за участю менш чим з п'яти повних спортивних команд.

Критерієм для визначання роботоздатності визначали індекс успіху – кар'єрний рейтинг (Ткачова І.В., 2018):

$$ICP = \left(\frac{M1}{n} \right) 100\%,$$

де ICP – індекс спортивної роботоздатності;

M1 – кількість зайнятих перших місць за спортивну кар'єру; n – кількість виступів за спортивну кар'єру.

Також, при оцінці спортивної роботоздатності враховували тривалість спортивної кар'єри (у роках) і середню кількість виступів за сезон.

Результати досліджень. Коні тракененської породи в Україні мають значну популярність переважно серед приватних власників. В кінних заводах жеребців породи використовували для поліпшення екстер'єрних і спортивних якостей української верхової породи. Найбільш впливові з них: Тайфун, руд., 1938 (походження не встановлене), 54 Хобот 106, руд., 1949 (55 Hassgesang 14 – Beroline 58), 9 Великий Візір, руд., 1949 (Grossvisier – Huryska), Проспект, 1951 р.н. (Пілігрим – Пластик), 11 Водопад 9, руд., 1961 (9 Великий Візір – 96 Дата 23), Т 109 Еол 25, вор., 1971 (27 Остряк 9 – 362 Етелька 69), Т 59 Хруст 17, гн., 1956 (57 Хризоліт – 277 Тьма), а також кобила Т 208 Пластик 53, вор., 1942 (Kornut – Platina) – мати родоначальника лінії 2 Безпечного.

Чистопорідним розведенням коней тракененської породи у незалежній Україні займалися племінні репродуктори ННДЦ Білоцерківського аграрного університету, СК «Дружба» і ТОВ «Чутівський кінний завод «Тракен».

СТОВ АФ «Зоря». За даними державного племінного реєстру в суб'єктах племінної справи України на 01.01.2003 року було зареєстровано 189 коней тракененської породи, в тому числі 90 племінних кобил (табл. 1).

Таблиця 1

Племінні репродуктори України з розведення коней тракененської породи

Суб'єкт племінної справи	всього	жеребців-плідників	племінних кобил
Наявність коней, гол. на 01.01.2003 р.			
ТОВ «Чутівський кінний завод «Тракен» Полтавської обл.	89	9	50
ННДЦ Білоцерківського ДАУ	46	2	11
СТОВ АФ «Зоря» Луганської обл.	34	1	13
СК «Дружба» Полтавської обл.	20	2	16
Всього:	189	14	90
Наявність коней, гол. на 01.01.2019 р.			
ТОВ «Росія» Донецької обл.	32	3	11

У 2007 році у племінну роботу з тракененською породою включилися племінні репродуктори ТОВ «Росія» Донецької обл. та ТОВ СК «Продані коні» Луганської області, із поголів'ям коней, відповідно 18 і 37 гол., в тому числі кобил – 10 і 12 гол. Відтоді поголів'я коней тракененської породи зазнавало коливань відповідно до економічних умов і розвитку внутрішнього ринку спортивних коней (рис. 1). До 2012 року найбільше поголів'я коней тракененської породи було у ТОВ «Чутівський кінний завод «Тракен» Полтавської обл., на його базі проводили заводські випробування коней тракененської та інших спортивних порід. Потім господарство було розформоване, коні розпродані приватним власникам. На сьогодні в Україні залишився один суб'єкт племінної справи з розведення тракененської породи – ТОВ «Росія», решту коней утримують фізичні особи. Отже, основний масив коней тракененської породи знаходиться у фізичних осіб, а також у кінних заводах та племінних репродукторах, в яких використовуються тракененські жеребці, допущені до племінної роботи в українській верховій породі.

Рис. 1 Динаміка поголів'я тракененської породи в суб'єктах племінної справи (2003-2018 рр.)

У 2008-2016 рр. проводили міжзаводські випробування молодняку коней спортивних порід із визначенням селекційного рейтингу жеребців-плідників за

якістю потомства. Всього за 8 років проведені випробування 191 гол. молодих коней спортивних порід, у тому числі 82 гол. (42,9 %) тракененської породи (табл. 2).

Таблиця 2

Хронологія міжзаводських випробувань коней спортивних порід

Дата	Місце проведення	Випробувано коней	
		усього	тракененської породи
02-03.08.2008 р.	КСК «Тракен» Полтавська обл.	26	26
08-09.08.2009 р.	КСК «Тракен» Полтавська обл.	39	23
23-25.07.2010 р.	Сумська кінна ДЮСШ (ТОВ «Кінний завод «ФКСО») м. Суми	27	6
22-24.07.2011 р.		29	5
26-29.07.2012 р.		32	6
19-21.07.2013 р.		22	4
09-11.07.2014 р.	КСК «Касаткина» м. Ромни Сумської обл.	10	8
07.10.2016 р.	Битицька кінно-спортивна школа, м. Суми	6	4
Усього:		191	82

Коней різних вікових груп оцінено за комплексом селекційних ознак: промірами, типом та екстер'єром, руховими та стрибковими якостями, і загальною спортивною роботоздатністю. Результати оцінки представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

Оцінка промірів та індексів будови тіла коней тракененської породи за результатами міжзаводських випробувань ($M \pm m$)

Вік, років	n	Проміри, см			Індекси будови тіла, %	
		висота в холці	обхват грудей	обхват п'ястка	масивності	костистості
2	26	160,8 $\pm$ 1,02	179,8 $\pm$ 1,45	20,18 $\pm$ 0,28	111,8	12,5
3	34	162,3 $\pm$ 1,22	183,1 $\pm$ 1,29	20,53 $\pm$ 0,21	112,8	12,6
4 і ст.	23	164,2 $\pm$ 1,13	188,3 $\pm$ 1,39	20,75 $\pm$ 0,22	114,7	12,7

Вимоги до промірів тіла для жеребців тракененської породи (випробовувались переважно жеребці) згідно «Інструкції з бонітування племінних коней» [11] становить для дворічних коней: 160-178-20,0 см, для трирічних – 163-186-21,0 см, старшого віку – 165-190-21,5 см. Як свідчать результати промірів, коні дворічного віку переважали показники стандарту з усіма промірами, а трирічні і старшого віку – не досягали їх. Індекси будови тіла збільшуються по мірі формування організму коней і коні старшого віку, відповідно характеризуються вищими показниками індексів масивності і костистості.

За результатами оцінювання селекційних ознак коней тракененської породи за результатами міжзаводських випробувань встановлено (табл. 4), що коні тракененської породи української селекції мали достатньо високу оцінку за тип та екстер'єр (вище 7,0 балів), рухові якості і найвищу – за стрибкові якості (вище 8,0 балів), що вказує на їх придатність до конкуру. Загальна оцінка спортивних якос-

тей у всіх вікових груп становила вище 7,5 балів. Найвищу оцінку за тип та екстер'єр мали коні 4-річного віку і старше, які вже практично повністю фізично розвинені, ця ж група найвище оцінена за руховими якостями, що також пояснюється фізичним розвитком і встановленням правильних алюрів. За стрибковими якостями найвище оцінені коні 2-річного віку, що можна пояснити високим рівнем добору за цією ознакою коней саме тракененської породи і конкурним спрямуванням господарств і власників.

Таблиця 4

Оцінка селекційних ознак коней тракененської породи за результатами міжзаводських випробувань ($M \pm m$)

Вік, років	n	Оцінка селекційних ознак, бал.			
		тип та екстер'єр	рухові якості	стрибкові якості	спортивні якості
2	26	7,76 $\pm$ 0,11	7,13 $\pm$ 0,19	8,75 $\pm$ 0,14	7,59 $\pm$ 0,18
3	34	7,42 $\pm$ 0,23	7,49 $\pm$ 0,16	8,52 $\pm$ 0,16	7,90 $\pm$ 0,09
4 і ст.	23	7,79 $\pm$ 0,09	7,69 $\pm$ 0,21	8,39 $\pm$ 0,23	7,70 $\pm$ 0,21

При визначенні цінності молодняку коней у ранньому віці селекціонери приділяють значну увагу екстер'єрним показникам, адже вважається, що майбутня спортивна роботоздатність тісно пов'язана з будовою тіла.

Результати аналізу кореляційних зв'язків між ознаками, що вивчались, представлені в таблиці 5.

Таблиця 5

Кореляційна залежність між показниками оцінки екстер'єру та спортивною роботоздатністю коней української верхової породи

Ознаки, що корелюють	Вікова група, років		
	2	3	4 і ст.
Тип та екстер'єр $\times$ рухові якості	0,130	0,182	0,440
Тип та екстер'єр $\times$ стрибкові якості	0,080*	0,342	0,193*
Тип та екстер'єр $\times$ загальна спортивна роботоздатність	0,317	0,403	0,413
Рухові якості $\times$ стрибкові якості	0,207*	0,268	0,316*

Примітка. * - $P > 0,95$

Встановлено, що між основними селекційними ознаками коней тракененської породи вивченої частини популяції наявний позитивний кореляційний зв'язок, причому у різних вікових груп він відрізняється. Так, більш тісний зв'язок між вивченими ознаками у коней 3-річного віку та 4-річного і старших. Найвищі коефіцієнти кореляції встановлені між екстер'єром та руховими якостями у коней 4-річного віку і старше ($r=0,440$), між екстер'єром і загальною спортивною роботоздатністю у коней всіх вікових груп). Отже, встановлено, що екстер'єрна оцінка пов'язана із спортивними якостями коней тракененської породи і є необхідним селекційним показником при оцінці якості молодняку коней.

Аналіз бази даних коней, які виступали у змаганнях з виїздки ($n=188$) показав, що з них 21 кінь належить до тракененської породи (11,1 %). Результати виступів наведено в таблиці 6. Всього кінями тракененської породи було здійснено

257 виступів і одержано середній бал 60,84 %, що на 1,68 % вище, ніж у коней інших порід і помісних. Коефіцієнт активності виступів у тракененських коней менше, індекс середньої роботоздатності також нижчий, ніж у інших порід.

Таблиця 6

Оцінка коней, що виступають у виїзді за спортивною роботоздатністю

Порода	Кількість		Показники спортивної роботоздатності				
	n	%	Кількість виступів		Середній результат, %	коефіцієнт активності виступів	ICP, %
			всього	в середньому на 1 коня			
Тракененська	21	11,1	257	10,95±1,52	60,84±0,91	0,93	10,12
Інші породи і спортивні помісі	167	88,9	4848	19,05±1,09	59,16±0,52	1,66	16,06
Всього:	188	100	5105	18,14±0,57	59,40±0,91	1,70	13,03

За результатами оцінки спортивної роботоздатності складено рейтинг кращих коней тракененської породи, що виступали у виїзді у вивчений період, за найвищим індексом роботоздатності (табл. 7).

Таблиця 7

Рейтинг кращих коней за індексом спортивної роботоздатності

Кличка, рік народження	Показники спортивної роботоздатності			
	кількість виступів	середній результат, %	коефіцієнт активності виступів	ICP, %
Етнограф, 1998	6	66,3±0,86	0,54	50,00
Погон, 1998	7	65,51±1,44	0,54	42,85
Комплімент, 1996	14	67,50±0,95	0,93	35,71
Ербіз, 2000	10	61,68±1,75	0,77	20,00
Джаз, 1999	12	66,43±0,82	1,00	16,66
Доспех, 2001	18	62,92±0,70	1,50	16,66

Висновки:

1. Популяція коней тракененської породи в Україні зосереджена в одному племінному репродукторі, у фізичних осіб, а також у кінних заводах та племінних репродукторах, в яких використовуються тракененські жеребці, допущені до племінної роботи в українській верховій породі.

2. За показниками основних промірів тіла коні дворічного віку переважали показники стандарту за усіма промірами, а трирічні і старшого віку – не досягали їх. Індeksi будови тіла збільшуються по мірі формування організму коней і коні старшого віку, відповідно характеризуються вищими показниками індексів масивності і костистості.

3. За результатами міжзаводських випробувань коні тракененської породи

української селекції мали достатньо високу оцінку за тип та екстер'єр (вище 7,0 балів), рухові якості і найвищу – за стрибкові якості (вище 8,0 балів), що вказує на їх придатність до конкуру. Найвищу оцінку за тип та екстер'єр мали коні 4-річного віку і старше, які вже практично повністю фізично розвинені, ця ж група найвище оцінена за руховими якостями, що також пояснюється фізичним розвитком і встановленням правильних алюрів. За стрибковими якостями найвище оцінені коні 2-річного віку, що можна пояснити високим рівнем добору за цією ознакою коней саме тракененської породи і конкурним спрямуванням господарств і власників. Встановлено, що екстер'єрна оцінка пов'язана із спортивними якостями коней тракененської породи і є необхідним селекційним показником при оцінці якості молодняку коней.

4. Аналіз бази даних коней, які виступали у змаганнях з виїздки показав, що кіньми тракененської породи було здійснено 257 виступів і одержано середній бал 60,84 %, що на 1,68 % вище, ніж у коней інших порід і помісних. Коефіцієнт активності виступів у тракененських коней менше, індекс середньої роботоздатності також нижчий, ніж у інших порід, що пояснюється конкурним спрямуванням популяції.

Бібліографічний список

1. Der Trakehner. – Режим доступа : <https://dertrakehner.de> (дата звернення 12.10.2019 р.).
2. Камзолов Б. В. Наследие Тракенена / Камзолов Б. В. – СПб., 2009. – С. 4–9.
3. Teegen R. Analysis of a breeding program using the example of the Trakehner Breeding Association : doctor's thesis / R. Teegen University Kiel, 2008. – P.12.
4. Чашкин И. Н. Тракененская порода лошадей и методы ее совершенствования / Чашкин И. Н., Дорофеева Н. В., Шахова И. С. // *Государственная племенная книга лошадей тракененской породы*. – М.: Колос, 1971. – Т. 1. – С. 3–14.
5. Zuchtprogramm für die Population des Ostpreußischen Warmblutpferdes Trakehner Abstammung (Stand September 2018). – Режим доступа : <http://www.trakehner-verband.de> (дата звернення 12.10.2019 р.).
6. Horse Breeds of Germany – The Trakehner – Режим доступа : http://www.infobarrel.com/Horse_Breeds_of_Germany_-_The_Trakehner (дата звернення 12.10.2019 р.).
7. Государственная племенная книга лошадей тракененской породы / Л. Л. Вакулова, Г. Н. Гусева, А. В. Дорофеева, И. С. Шахова. – Дивово : ВНИИК, 2009. – Т. 7. – С. 4–15.
8. Волков Д. А., Ткачова І. В., Латка О. М., Кунець В. В., Пересада В. О., Корнієнко О. О., Лютих С. В., Гданська К. В., Россоха В. І., Ковальова Т. М., Тур Г. М. Українська верхова порода : монографія / під ред. І. В. Ткачової ; Інститут тваринництва НААН. – Харків, 2015. – 218 с.
9. Державний архів Харківської області (ДАХО). Ф. Р. 6184. Украинский Научно-исследовательский институт животноводства Лесостепи и Полесья УССР, г. Харьков, 1938–1978 рр. Оп. 1. Спр. 44. Украинский военный конный завод № 173. Заводская книга жеребцов-производителей за 1943–1959 гг. – Т. 1. – 58 арк.
10. Дорофеев В. Н. Технология тренинга и испытаний молодняку верховых пород лошадей спортивного направления : дисс. канд. с.-х. наук : 06.02.04 / ТСХА. – Москва, 1995. – 220 с.
11. Мельник Ю. Ф., Горошко І. П., Безугла Л. Ю., Волков Д. А., Новіков О. О., Ткачова І. В., Гопка Б. М., Павленко П. М., Марущак В. Д. Інструкція з

бонітування племінних коней. Інструкція з ведення племінного обліку в конярстві. Положення про централізований племінний облік у конярстві: нормативно-практичне видання. Київ: Мін АПУ, «Конярство України», 2007. 108 с.

References

1. *Der Trakehner*. – Retrived from : <https://dertrakehner.de>
2. Kamzolov, B. V. (2009). *Nasledie Trakenena – Trakenen Legacy*. S.-Peterburg, 4–9 [in Russian].
3. Teegen, R. (2008). Analysis of a breeding program using the example of the Trakehner Breeding Association : *Doctoral thesis*. University Kiel, 12.
4. Chashkin, I. N., Dorofeeva, N. V., Shahova, I. S. (1971). Trakenenskaya poroda loshadej i metody ee sovershenstvovaniya [Trakenen breed of horses and methods for its improvement]. *Gosudarstvennaya plemennaya kniga loshadej trakenenskoj porody – The state pedigree book of horses of the Trakenens breed*. Moscow : Kolos, 1, 3–14.
5. *Zuchtprogramm für die Population des Ostpreußischen Warmblutpferdes Trakehner Abstammung* (Stand September 2018). – Retrived from : <http://www.trakehner-verband.de>
6. *Horse Breeds of Germany – The Trakehner* – Retrived from : http://www.infobarrel.com/Horse_Breeds_of_Germany_-_The_Trakehner
7. Vakulova, L. L., Guseva, G. N., Dorofeeva, A. V., & Shahova, I. S. (2009). *Gosudarstvennaya plemennaya kniga loshadej trakenenskoj porody – State Stud Book of Trakenen Horses*. Divovo : VNIK, 7. 4–15 [in Russian].
8. Volkov, D. A., Tkachova, I. V., Latka O. M., Kunets V. V., Peresada V. O., Korniyenko O. O., Lyuty`x S. V., Gdans`ka K. V., Rossoxa V. I., Koval`ova T. M., & Tur G. M. (2015). *Ukrainska verkhova poroda – Ukrainian horse breed*. Kharkiv [in Ukraine].
9. Derzhavnij arhiv Harkivs'koї oblasti (DAHO). F. R. 6184. Op. 1. Spr. 44. *Ukrainskij voennyj konnyj zavod № 173. Zavodskaya kniga zherebcov-proizvoditelej za 1943–1959 gg. – Ukrainian military stud farm No. 173. Factory book of stallions-producers for 1943-1959*. Kharkiv, 1 [in Ukrainian].
10. Dorofeev, V. N. (1995). Tekhnologiya treninga i ispytanij molodnyaka verhovyh porod loshadej sportivnogo napravleniya – Technology of training and testing of young horseback breeds of sports direction. *Candidate's thesis*. Moskva [in Russian].
11. Mel'nik YU.F., Goroshko I.P., Bezugla L.YU., Volkov D.A., Novikov O.O., Tkachova I.V., Gopka B.M., Pavlenko P.M., Marushchak V.D. Instrukciya z bonituvannya pleminnih konej. Instrukciya z vedennya pleminnogo obliku v konyarstvi. Polozhennya pro centralizovanij pleminnij oblik u konyarstvi: normativno-praktichne vidannya. Kiïv: Min APU, «Konyarstvo Ukraïni», 2007. 108 s

ОЦЕНКА СЕЛЕКЦИОННЫХ ПРИЗНАКОВ ЛОШАДЕЙ ТРАКЕНЕНСКОЙ ПОРОДЫ

Ткачева И. В., Беликова К. В., Институт животноводства НААН

Целью исследований было изучение популяции лошадей тракененской породы Украины и ее оценки по селекционным признакам. Объектом исследований было поголовье лошадей тракененской породы субъектов племенного дела и частных владельцев Украины.

По результатам межзаводских испытаний лошади тракененской породы разных возрастных групп оценены по комплексу селекционных признаков: промерам, типом и экстерьером, двигательными и прыжковыми качествами, а также

общей спортивной работоспособности ($n=82$).

Оценка промеров тела показала, что лошади двухлетнего возраста превышали показатели стандарта по всем промерам, а трехлетние и старшего возраста – не достигали их. Индексы строения тела увеличиваются по мере формирования организма лошадей и лошади старшего возраста, соответственно, характеризуются высшими показателями индексов массивности и костистости.

Лошади тракененской породы украинской селекции достаточно высоко оценены по типу и экстерьеру (выше 7,0 баллов), двигательным качествам и наиболее высоко – по прыжковым качествам (выше 8,0 баллов), что указывает на их способность к конкуру. Наивысшую оценку за тип и экстерьер получили лошади 4-летнего возраста и старше, которые уже практически полностью физически развиты, эта же группа высоко оценена по двигательным качествам, что также объясняется физическим развитием и установлением правильных аллюров. По прыжковым качествам более высоко оценены лошади 2-летнего возраста.

Установлено, что экстерьерная оценка связана со спортивными качествами лошадей тракененської породы и является необходимым селекционным показателем при оценке качества молодняка лошадей.

Анализ базы данных лошадей, выступавших в соревнованиях по выездке ($n=188$) показал, что к тракененской породе относится 11,1 % из них. Лошадьми тракененской породы было осуществлено 257 выступлений и получен средний балл 60,84 %, что на 1,68 % выше, чем у лошадей других пород и помесных лошадей. Коэффициент активности выступлений у тракененских лошадей меньше, индекс средней работоспособности также ниже, чем у других пород.

По результатам оценки спортивной работоспособности составлен рейтинг лучших лошадей тракененской породы, выступавших в выездке в изученный период, по наивысшему индексу работоспособности.

Ключевые слова: лошади, тракененская порода, межзаводские испытания, экстерьер, двигательные качества, прыжковые качества, спортивная работоспособность.

EVALUATION OF SELECTION TRAITS TRAKEHNER HORSES

Tkachova I. V., Belikova K. V., Institute of animal Science of NAAS

The aim of the research was to study the population of horses of traken breed of Ukraine and its assessment by breeding characteristics. The object of research was the population of Trakehner horses, a breed of subjects of breeding business and private owners of Ukraine.

By results of keuring horses of Trakenen breed of different age groups are estimated on a complex of selection traits: measurements of the body, type and an exterior, motor and jumping qualities, and sports performance ($n=82$).

Evaluation of the measurements of the body showed that horses two years of age exceeded the performance standard for all measurements, and three-year and older age – not reached their. Indices pelvic bodies increase on least formation organism horses and horse senior age, respectively, are characterized by superior performance of fairness index and index of bone.

Trakehner horses of Ukrainian selection enough highly rated on type and exterior (higher 7.0 key), motor qualities and the most highly-on jumping qualities (higher 8.0 key), that points to their ability to show jumping. The highest assessment for type and exterior received horse 4-year-old age and older, which already virtually fully physically developed, this same group highly evaluated on motor qualities, that also

explains physical development and establishing the right gaits. On jumping qualities more highly rated horse 2-year-old age.

It is established that the exterior assessment is connected with sports qualities of Trakehner horses and is a necessary selection indicator at an assessment of quality of young growth of horses.

Analysis of the database of horses that competed in dressage competitions (n=188) showed that 11.1% of them belong to the Trakehnen breed. Horses of the Trakehner breed was made 257 appearances and received an average score of 60,84 %, which is 1.68 % higher than in horses of other breeds and crossbred horses. The activity coefficient of performances at Trakehner horses smaller the index, the average efficiency is also lower than in other breeds.

The results of the assessment of athletic performance, the rating of the best Trakehner horses, a breed competing in dressage during the period studied, with the highest index of health.

Keywords: horses, Trakehnen breed, keuring, exterior, motor qualities, jumping qualities, sports performance.

DOI 10.32900/2312-8402-2019-122-229-236

УДК 636.127.1.082:575.(477).

ІМУНОГЕНЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНЕЙ ОРЛОВСЬКОЇ РИСИСТОЇ ПОРОДИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ

Тур Г. М., к. с.-г. н.,

Россоха В. І., к. с.-г. н., с. н. с.

Задерихіна О. А., м. н. с.,

Бровко О. В., н. с.

Алещенко О. А.

Інститут тваринництва НААН

У статті викладено дані щодо вивчення специфіки генофонду коней орловської рисистої породи вітчизняної селекції провідних суб'єктів з племінної справи та приватного сектору (n=2778).

Орловський рисак – це універсальна порода, яка використовується не тільки на іподромах, але і в класичних видах кінного спорту, в прокаті, цирку, кінному туризмі, а також поповнює ринок коней хоббі-класу.

В Україні орловська рисиста порода коней є третьою за чисельністю, і становить 17,9 % загального поголів'я племінних коней.

Одним із визначальних факторів сталого, прогресивного розвитку вітчизняної популяції орловського рисака – це якісне вдосконалення племінного поголів'я із врахуванням сучасних умов їх використання і перспектив поступального розвитку, а також їх здатності реагувати на зміну ринкових вимог. Цим обумовлена потреба мати всебічне уявлення про генетичний матеріал, суттєвим елементом якого є генетичне маркірування з використанням спадкового поліморфізму.

Кожна з досліджених заводських популяцій орловського рисака вітчизняної селекції має своєрідний імуногенетичний профіль, що пов'язано як з породними відмінностями і властивостями, так і з методами розведення.

Для локусів систем груп крові у орловських рисаків встановлена специфічність та мінливість. Простежується висока частота алелів груп крові: